

Sygn. akt I UK 31/19

POSTANOWIENIE

Dnia 18 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania A. Spółki jawnej z siedzibą w S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
z udziałem zainteresowanych: V. Y., S. Sp. z o.o. i Syndyka Masy Upadłości K. Sp.
z o.o. w upadłości likwidacyjnej
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 grudnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej A. Spółki jawnej z siedzibą w S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w
(...)
z dnia 26 lipca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 26 lipca 2018 r., oddalił apelację A. Spółka Jawna z siedzibą w S. (dalej jako spółką A.) od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 10 czerwca 2016 r., mocą którego oddalono odwołanie spółki A. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w K. z dnia 2 października 2014 r., stwierdzającej, że V. Y. jako pracownik u płatnika składek A. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu w okresie od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 30 listopada 2013 r. oraz ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Do sprawy wstąpił, w charakterze zainteresowanego, syndyk masy upadłości K. Sp. z o.o. w O. w upadłości likwidacyjnej (dalej K.), wnosząc o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów postępowania. Syndyk oświadczył, że nie posiada żadnej dokumentacji księgowej ani pracowniczej, a także nie dysponuje aktami osobowymi V. Y. (k. 41).

Sąd Okręgowy ustalił, że spółka A. w dniu 1 listopada 2012 r. zawarła umowę o świadczenie usług z K., która w ramach oferowanego outsourcingu kadrowo - płacowego przejęła pracowników oraz wykonywanie wszelkich spraw socjalno-pracowniczych w zakresie dotyczącym przejętych pracowników. W dniu 28 lutego 2013 r. spółka A. rozwiązała ze spółką K. umowę z dnia 1 listopada 2012 r. za porozumieniem stron, a w dniu 1 marca 2013 r. zawarła umowę o świadczenie usług z firmą „S.” sp. z o.o. w (...). Pomimo zawarcia w dniu 1 stycznia 2013 r. umowy o pracę przez V. Y. ze spółką K. ubezpieczona świadczyła pracę na rzecz spółki A., która faktycznie z niej korzystała. V. Y. wykonywała pracę w K. w T. w godzinach od 10.00 do 22.00 co drugi dzień. Wszelkie decyzje w sprawach pracowniczych, w tym kwestie związane z prowadzeniem ewidencji czasu pracy, udzieleniem urlopu wypoczynkowego, wyznaczenie czasu i miejsca pracy podejmowali wspólnicy spółki A.. Zainteresowana była podporządkowana służbowo A. D. - wspólnikowi spółki A.. W dniu 30 listopada 2013 r. spółka A. wypowiedziała umowę o świadczenie usług S. sp. z o.o. w (...), a w dniu 1 grudnia 2013 r. spółka A. zawarła z V. Y. umowę o pracę na czas określony od dnia 1 grudnia 2013 r. do dnia 5 stycznia 2015 r. na stanowisku kelnera- barmana.

Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe o zasadnicze postanowienia umów o świadczenie usług jakie zawarła spółka A. najpierw z K. (umowa z dnia 1 listopada 2012 r.), a następnie ze spółką S. (umowa z dnia 1 marca 2013 r.) i przyjął za własne ustalenia sądu pierwszej instancji, że rzeczywistym pracodawcą V. Y. była spółka A.. Istota sporu w przedmiotowej sprawie sprowadzała się bowiem do ustalenia, czy V. Y. podlegała w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w spółce A. czy też z tytułu zatrudnienia w K., a ściśle biorąc, który z

tych podmiotów był pracodawcą i w konsekwencji płatnikiem składek z tytułu zatrudnienia V. Y.

Odpowiadając na zarzuty apelacji sąd odwoławczy przyjął, że strona skarżąca nie wykazała, iż V. Y. miała wykonywać pracę tymczasową. Z treści samej umowy o pracę oraz jej zeznań wynika, że zatrudniona była na stanowisku barmana - kelnera i nie miała być to praca sezonowa, doraźna czy w zastępstwie nieobecnego pracownika spółki A. Umowa o pracę podpisana przez V. Y. ze spółką K. z dnia 1 stycznia 2013 r. nie spełnia wymogów przewidzianych w art. 7 i 13 ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnieniu pracowników tymczasowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1563). Nie tylko nie została oznaczona jako umowa o pracę tymczasową, nie odwoływała się do żadnego z przepisów tej ustawy, ale nie wskazywała nawet pracodawcy użytkownika. Tymczasem wskazanie w takiej umowie pracodawcy użytkownika w świetle art. 13 tej ustawy, stanowi element obligatoryjny (*essentialia negotii*) takiej umowy i nie może być on zrealizowany jedynie przez wskazanie miejscowości (T.), w której praca ma być wykonywana. W ocenie Sądu odwoławczego, nie zostały też spełnione inne obowiązki wynikające z ustawy o zatrudnieniu pracowników tymczasowych, w tym obowiązki informacyjne.

Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2016 r., I PK 21/15 (LEX nr 1975836), Sąd Apelacyjny uznał, że w przedmiotowej sprawie nie da się również zidentyfikować elementów właściwych dla tzw. outsourcingu pracowniczego, a okoliczności związane z wykonywaniem pracy i relacje między V. Y. a spółką A. oparte na bezpośrednim i stałym podporządkowaniu w procesie pracy wykluczyły przyjęcie tezy o realizacji outsourcingu pracowniczego. W takiej sytuacji spółka ta nie pełniła również roli pracodawcy użytkownika w rozumieniu ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych. Wykonywana na jej rzecz i pod jej kierownictwem praca prowadziła do powstania w spornym okresie stosunku pracy między ubezpieczoną a spółką A.. Podnoszony w apelacji argument o braku pisemnej umowy o pracę nie podważa tej tezy, bowiem do nawiązania stosunku pracy może dojść w sposób dorozumiany, przez czynności konkludentne.

Potwierdzeniem pozorności umowy o pracę podpisanej ze spółką K. było sporządzanie w imieniu tej spółki list płac dla pracowników wykonujących pracę na

rzecz spółki A. w miesiącach od marca do listopada 2013 r. mimo, że w dniu 28 lutego 2013 r. umowa o świadczenie usług z dnia 1 listopada 2012 r. została rozwiązana za porozumieniem stron.

W ocenie Sądu Apelacyjnego o tym, czy strony istotnie łączył stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo podpisanie umowy o pracę, księgowanie wynagrodzenia, zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych, opłacenie składki, czy nawet wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów właściwych dla stosunku pracy, wynikających z art. 22 § 1 k.p. Stąd pisemna umowa o pracę z dnia 1 stycznia 2013 r. była umową pozorną (art. 83 § 1 k.c.), gdyż rzeczywisty stosunek pracy wiązał V. Y. ze spółką A. Konsekwencją ustalenia, że faktycznym pracodawcą ubezpieczonej była spółka A. jest przyjęcie, iż ten podmiot spełniał w spornym okresie przesłanki płatnika składek w rozumieniu art. 4 pkt 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778).

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik odwołującej się, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. W podstawach skargi wskazał na naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie: art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 2 i 5 k.p.c. w związku z art. 144 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe oraz na naruszanie przepisów prawa materialnego, to jest: art. 3 k.p. w związku z art. 2 pkt 1, 2 i 3 ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych oraz art. 22 k.p., art. 3531 k.c., art. 11 k.p., art. 4 pkt 2a, art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania „kto w sprawach, w których przedsiębiorcy zawarli umowy porozumienia tzw. umowy outsourcingowe ze Spółką K. w ramach której Agencja zobowiązała się do oddelegowania zatrudnionych przez siebie pracowników do pracy u przedsiębiorców - stron przedmiotowych umów, jest pracodawcą a zarazem płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, w

stosunku do oddelegowanych pracowników w myśl przepisów art. 3 k.p. w związku z ustawą o zatrudnieniu pracowników tymczasowych”.

W sprawie zachodzi również nieważność postępowania i skarga jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Analizę prawidłowości zaskarżonego wyroku należy rozpocząć od odniesienia się do najdalej idącego zarzutu, to jest nieuwzględnionej przez Sąd Apelacyjny nieważności postępowania zarówno przed sądem pierwszej instancji jak i wadliwości na etapie wydania decyzji z dnia 2 października 2014 r. przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w K., w konsekwencji której syndyk masy upadłości K., został pozbawiony możliwości działań w zakresie obrony swoich praw.

Przed wszystkim zainteresowanym w rozumieniu art. 477¹¹ k.p.c. jest podmiot, którego praw i obowiązków może dotyczyć wynik toczącej się sprawy. Przedmiotową decyzją organ rentowy stwierdził, że V. Y. jako pracownik u płatnika składek spółki A. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i chorobowemu w okresie od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 30 listopada 2013 r. oraz ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Zgodnie z zasadą bezpośredniości, z treści zaskarżonej decyzji muszą płynąć dla zainteresowanego określone prawa lub obowiązki, objęte prawem ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji tylko wtedy, gdy wynik postępowania prowadzi do stworzenia indywidualnej normy prawnej oddziałującej nie tylko na adresata decyzji, lecz także na inny podmiot, można uznać, że prawa lub obowiązki tego podmiotu zależą od rozstrzygnięcia sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2017 r., I UK 394/16, niepubl.). Przy ocenie tej

ostatniej płaszczyzny istotna jest osnowa decyzji organu rentowego, a nie jej uzasadnienie, bowiem to nie motywy zawarte w uzasadnieniu decyzji, ale jej osnowa formułuje normę indywidualną, jaką zbudował organ administracyjny stosujący prawo. W konsekwencji wymagany art. 477¹¹ § 2 k.p.c. związek bezpośredniej zależności między wydaną decyzją a prawami i obowiązkami danego podmiotu dotyczy osnowy decyzji, a nie z jej motywów przedstawiających ocenę prawną ustalonych okoliczności faktycznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r., I UK 279/16, LEX nr 2311192). Jednocześnie z decyzji ustalającej podleganie danej osoby ubezpieczeniom społecznym jako pracownik wynikają prawa i obowiązki w zakresie: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń społecznych oraz ustalania wymiaru składek i ich poboru. Decyzja taka rozstrzyga więc to, czy dany podmiot jest płatnikiem składek (pracodawcą), a nie, czy jest nim (lub nie) inny podmiot (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r., I UK 279/16, LEX nr 2311192). Mając powyższe na uwadze, nie można stwierdzić, że występuje w sprawie przesłanka nieważności postępowania wskazana we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa a nadto ma mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 września 2005 r., II PK 2005, OSNP 2005 nr 25-26, poz. 243; z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732; z dnia 19 września 2013 r., I PK 98/13, LEX nr 1555051). Zagadnienie wskazane przez skarżącą nie pozostaje w związku z ustalonym w tej sprawie stanem faktycznym. Należy zauważyć, że sąd pierwszej instancji ustalił, a Sąd Apelacyjny, po uzupełnieniu postępowania dowodowego, ustalenie to przyjął za własne, że pisemna umowa o pracę z dnia 1 stycznia 2013 r., zawarta między V. Y. a spółką K., była umową pozorną (art. 83 § 1 k.c.), gdyż rzeczywisty stosunek pracy wiązał V. Y. ze spółką A.. Wniosek taki jest także zgodny z poglądem prezentowanym w doktrynie. Umowa o pracę, zawarta przez agencję pracy tymczasowej z pracownikiem tymczasowym w celu skierowania tego ostatniego do

pracy u pracodawcy użytkownika, która obejmuje pracę nietyczasową, pozostaje niezgodna z prawem (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.). Dopuszczenie pracownika tymczasowego do pracy i powierzanie mu jej należy traktować w takim przypadku jak konkludentne nawiązanie stosunku pracy między rzekomym pracownikiem tymczasowym a rzekomym pracodawcą użytkownikiem (zob. M. Raczkowski: Ustawa o zatrudnianiu pracowników tymczasowych. Komentarz, LEX 2012).

Oznacza to na gruncie rozpoznawanej sprawy, że rzeczywistym pracodawcą V. Y., w spornym okresie, była spółka A. Zgodnie zaś z art. 4 pkt 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300) płatnikiem składek jest pracodawca. Także w tym miejscu, argumentem wzmacniającym będzie twierdzenie, że to z decyzji ustalającej podleganie danej osoby ubezpieczeniom społecznym jako pracownik wynikają prawa i obowiązki w zakresie: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń społecznych oraz ustalania wymiaru składek i ich poboru. Decyzja taka rozstrzyga więc to, czy dany podmiot jest płatnikiem składek (pracodawcą), a nie, czy jest nim (lub nie) inny podmiot (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r., I UK 279/16, LEX nr 2311192).

W przypadku wykonywania zatrudnienia, które nie spełnia warunków pracy tymczasowej, co wynika z ustaleń faktycznych Sądów *meriti*, pozbawione są jakiegokolwiek znaczenia rozważania dotyczące tego, „kto w sprawach, w których przedsiębiorcy zawarli umowy porozumienia tzw. umowy outsourcingowe ze Spółką K., w ramach której Agencja zobowiązała się do oddelegowania zatrudnionych przez siebie pracowników do pracy u przedsiębiorców - stron przedmiotowych umów, jest pracodawcą a zarazem płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, w stosunku do oddelegowanych pracowników w myśl przepisów art. 3 k.p w związku z ustawą o zatrudnieniu pracowników tymczasowych”. Wobec tego, sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienia nie występuje w sprawie, a zatem nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Ponadto, treść sformułowanego przez skarżącą zagadnienia prawnego jasno wskazuje, że skarżąca powołując się na nie, tak naprawdę kwestionują

prawidłowość dokonanej przez sąd oceny dowodów i poczynionych przezeń ustaleń faktycznych, co w skardze kasacyjnej jest niedopuszczalne. Przyjmuje się bowiem, że każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny.

Odnosząc się do przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, należy podkreślić, że skarżący nie wykazał istnienia tak ujmowanej podstawy, skoro ona ma być widoczna *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca nie zdołała wykazać potrzeby poddania jej skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.